

Για ένα πουκάμισο αδειανό για μια Γούνα

Της Ματίνας

Στην Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου παρουσιάζεται ένα σκληρό παραμύθι της Μιγκντάλια Κρουζ, με τίτλο «Γούνα», που θυμίζει τις σκοτεινές ιστορίες του Τιμ Μπάρτον. Η συγγραφέας, πορτορικανικής καταγωγής, μεγάλωσε στο Μπρονξ της Νέας Υόρκης στη δεκαετία του '60, περιοχή στην οποία τότε ζούσαν μόνο Μαύροι και Πορτορικανοί, οι οποίοι μεταξύ τους δεν είχαν καλές σχέσεις. Η ίδια εξομολογείται ότι τα παιδικά της χρόνια ήταν τρομακτικά αφού κανείς δεν επισκεύαζε τις ζημιές στα κτίρια του Μπρονξ, ότι συχνά δεν είχαν ζεστό νερό, ότι κυκλοφορούσαν πολλά ποντίκια και πολλά ναρκωτικά, ότι κάποια στιγμή μια συμμορία μαύρων έκαψε το κτίριο που έμενε η ίδια με τους γονείς της κι ότι στα οκτώ της βίασαν την καλύτερη της φίλη, την σκότωσαν και την πέταξαν από την ταράτσα του σπιτιού της. Δεν είναι περιέργο, που μεγαλώνοντας η βιβλιοθήκη και τα βιβλία έγιναν το καταφύγιό της.

Η καταγωγή της Μιγκντάλια Κρουζ και τα βιώματά της προβάλλονται φυσικά τρόπο στα έργα της και κατατάσσουν τη συγγραφέα στο σύνολο των Latinos, των αμερικανών συγγραφέων και καλλιτεχνών ισπανικής καταγωγής. Η έντονη παρουσία τους σε διαφορετικούς δημιουργικούς χώρους, και στο θέατρο, έχει προκαλέσει μεγάλη συζήτηση. Με λατινοαμερικανικές ρίζες, συνήθως παιδιά οικονομικών μεταναστών που ζουν στις ΗΠΑ, είναι φορείς της κουλτούρας καταγωγής τους και της κυρίαρχης, αγγλοσαξονικής κουλτούρας της χώρας υποδοχής τους και την ίδια στιγμή δέκτες ενός σύνθετου δικτύου εθνοτικών και φυλετικών αντιθέσεων. Αν υπερασπιστούν την πατρογονική κουλτούρα τους, κινδυνεύουν να παγιδευθούν σε παγιωμένες απόψεις και να καθηλώσουν την δημιουργικότητά της σε εθνοτικές επιλογές. Αν την αρνηθούν, είναι πιθανό να χάσουν την προσωπική τους ιδιαιτερότητα και να εξαμερικανιστούν. Η ισορροπία είναι δύσκολη, το ίδιο και οι επιλογές που καλούνται να πάρουν. Και, ως γνωστόν, οι επιλογές αποκλείουν. Όλα αυτά φωτίζουν το έργο της Κρουζ, «Γούνα», κυρίως αυτήν την ατμόσφαιρα του αλλόκοτου, του γκροτέσκ, της ποιητικής σκοτεινιάς και των ασυνήθιστων προσώπων που πρωταγωνιστούν στην ιστορία της, αλλά δεν είναι απαραίτητες ως πληροφορίες για την πρόσληψή του. Στο έργο ένας άνδρας παρθένος, ο Μάικλ, που έχει μεγαλώσει σ' ένα pet shop, αγοράζει τη Σιτρόνα, μια γυναίκα με μεγάλη τριχοφυΐα σ' όλο της το σώμα, από τη μάνα της –η τελευταία ανέκαθεν την αντιμετώπιζε σα ζώο. Ο άνδρας γοητεύεται από την διαφορετικότητα της Σιτρόνα, την κλείνει σε μεγαλύτερο κλουβί, και καθώς είναι ερωτευμένος μαζί της, της κάνει πρόταση γάμου. Εν τω μεταξύ έχει προσλάβει τη Νένα, μία όμορφη τριαντάρα που αγαπάει τον Μάικλ και έχει ταλέντο στο να πιάνει κουνέλια για τα γεύματα της Σιτρόνα. Ο έρωτας που νιώθει η Σιτρόνα για τη Νένα περιπλέκει τα πράγματα. Ένα τρίγωνο προσώπων που αγαπούν χωρίς ανταπόκριση –θέμα μάλλον συνηθισμένο στο θέατρο- γίνεται μια πρωτότυπη παραβολή για ένα μείζον θέμα των σύγχρονων αστικών κοινωνιών, την ετερότητα, την κουλτούρα που αποκλείεται από τον κανόνα, αλλά και για την αιώνια διαστροφή του ερωτευμένου υποκειμένου να γοητεύεται από στοιχεία ξένα προς τον ίδιο, τα οποία χαρακτηρίζουν ή φαντάζεται πως χαρακτηρίζουν, δηλαδή διαφοροποιούν, το αντικείμενο του πόθου του.

Η Κρουζ στη «Γούνα» αναφέρεται αορίστως σε πλήθος ιστοριών που έχουμε ακούσει, διαβάσει, δει, αλλά σφραγίζει το ευρύτατο διακείμενο με την προσωπική της ματιά. Παραμύθια όπως η «Πεντάμορφη και το τέρας» (που έχει σκηνοθετήσει για τον κινηματογράφο ο Ζαν Κοκτό κι έχει γυρίσει σε ταινία κινουμένων σχεδίων η Walt Disney) και το άλλο με την βασιλοπούλα που φίλησε το βάτραχο κι έγινε πρίγκηπας, οι σοκαριστικές ιστορίες για τα ανυπάκουα παιδιά του Dr. Heinrich Hoffman (που ανέβασε έξοχα, πριν λίγα χρόνια στο θέατρο ο Μάρτιν Ζακ των Tiger Lilies), οι ιστορίες και οι σκηνοθεσίες του Τιμ Μπάρτον (από την περιπέτεια του Μπάτμαν με τον Κύριο Πιγκουίνο έως τον Ψαλιδοχέρη και το Ed Wood), αποσπάσματα από κείμενα όπως «Ο μικρός πρίγκηπας» (ο μονόλογος της Νένας για το τρόπο που πιάνει τα ζώα, θυμίζει, από την ανάποδη, την αφήγηση του Μικρού Πρίγκηπα για την εξημέρωση της αλεπούς), πλήθος ακόμη στοιχείων εμβολιάζουν το στόρι με οικείες μνήμες αλλά χωρίς την προοπτική του happy end και μέσα σε μια ατμόσφαιρα μελλοντικού ζόφου.

Η Μαρία Λουίζα Παπαδοπούλου έστησε την ιστορία της Κρουζ σαν να φοβόταν την αντίδραση του κοινού στην αγριότητα της ιστορίας και στο αλλόκοτο των προσώπων της. Θα προτιμούσα μία καθαρά γκόθικ εκδοχή ή μία ερμηνεία καθαρού ποιητικού ρεαλισμού, χωρίς τα στοιχεία που προσέδιδαν pop χαρακτήρα στην παράσταση (η εμφάνιση του άνδρα και της Νένας με καυτό σορτς και γούνινο μπουστάκι, τα μπαλόνια κ.ά.) Ακολουθώντας τη γραφή και τη δομή του έργου εύστοχα οδήγησε τους ηθοποιούς της (Μαίρη Μπουγά, Ναταλία Στυλιανού, Παναγιώτης Μπουγιούρης) σε αντιρεαλιστικές ερμηνείες. Αλλά γιατί στη περίπτωση της Σιτρόνα (Ν. Στυλιανού) θεωρήθηκε αναγκαία η αλλοίωση της φυσικής φωνής της ηθοποιού; Φαίνεται πως η σκηνοθέτις θέλησε να στήσει το έργο σαν κόμικ, λύση που μπορεί να είχε ενδιαφέροντα αποτελέσματα αν η παράσταση παρουσιάζονταν σε κανονική θεατρική αίθουσα και όχι στο Φουαγέ της Πειραματικής Σκηνής.

Πρόκειται για χώρο που αδικεί όλες τις παραστάσεις που έχει φιλοξενήσει κι έτυχε να παρακολουθήσω. Περισσότερο ενδιαφέρον έχει το εξωτερικό πάρκινγκ παρά αυτός ο στενόμακρος χώρος, που δεν μπορεί να φωτιστεί ικανοποιητικά και που περιορίζει τους σκηνοθέτες να χρησιμοποιούν τους επιμέρους χώρους με παρόμοιους τρόπους ανεξαρτήτως έργου και ύφους ερμηνείας. Αδικεί τις παραστάσεις για ένα επιπλέον λόγο: κακομεταχειρίζεται τους θεατές, που στριμώχνονται σε πάγκους χωρίς πλάτη και με ελάχιστη απόσταση για τα πόδια. Πειραματική Σκηνή σημαίνει χώρος για να δοκιμάζονται νεότεροι άνθρωποι του χώρου και όχι για να ταλαιπωρούνται οι φίλοι του θεάτρου.

Τη μετάφραση έκανε η Αθηνά Παραπονιάρη, το σκηνικό είναι της Αννέτας Σπανούδακη, τα κοστούμια του Σωκράτη Σωκράτους και η σύνθεση ήχων του Δημήτρη Ιατρόπουλου.

Καλιφόρνια Ντρίμινγκ

Στο εσωτερικό χώρο της Πειραματικής Σκηνής ο Τάκης Τζαμαργιάς σκηνοθετεί το έργο του Βασίλη Κατσικονούρη «Καλιφόρνια Ντρίμιν». Δεν μπορώ να γνωρίζω με ποια κριτήρια επιλέχθηκε το συγκεκριμένο έργο για τη συγκεκριμένη σκηνή. Δεν είδα το συγγραφικό ταλέντο που δικαιολογεί την επιλογή. Και δεν εννοώ σε επίπεδο ατάκας, γιατί από ατάκες δεν τα πάει άσχημα ο σκηνοθέτης. Αλλά να βλέπω μια «Αυλή των θαυμάτων», χωρίς τη συγγραφική ευαισθησία του Καμπανέλλη, την αλήθεια των προσώπων του και την κυκλωτική διαχείριση του θέματος, σε περιβάλλον 2000, με δύο αφασικούς νέους που δεν θέλουν να πάνε στο στρατό και

γι' αυτό θέλουν να πάνε σε άσραμ στην Καλιφόρνια, κλέβοντας έναν εύπορο θείο, είναι, όπως και να το κάνεις, κουραστικό. Και επουδενί προχωρημένο, πόσω μάλλον «πειραματικό» -μόνο για κάποιο από τα λεγόμενα εμπορικά θέατρα θα μπορούσε να κριθεί κατάλληλο. Ο σκηνοθέτης αντιμετώπισε με συμπάθεια το έργο του Κατσικόνουρη και οι τέσσερις ηθοποιοί που συμμετείχαν στη διανομή έδωσαν καλές ερμηνείες (Δημοσθένης Ελευθεριάδης, Στάθης Μαντζώρος, Κατερίνα Φωτιάδη, Εύη Σαουλίδου). Αυτός, όμως, που πραγματικά ξεχώρισε με μια υποκριτική ασυνήθιστα φυσική και χαλαρή, ήταν ο Στάθης Μαντζώρος. Ίσως αυτό να ήταν και το μοναδικό κέρδος απ' αυτήν την παράσταση. Το σκηνικό και τα κοστούμια είναι της Μαρίας Κονομής, η μουσική του Πλάτωνα Ανδριτσάκη και οι φωτισμοί του Σίμου Σαρκετζή.